

«КОАЛІЦІЯ ОХОЧИХ» ТА БЕЗПЕКОВА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ

Опубліковано: Кукоба Л. «Коаліція охочих» та безпекова ситуація в Україні // Діяльність Президента України в умовах російсько-української війни. 2025. Випуск 17 (165). С. 34-41.

«Коаліція охочих» була створена на екстреному саміті європейських країн у Лондоні 2 березня 2025 р., головною метою якого було опрацювати план припинення війни. На цьому саміті лідери ключових країн обговорювали подальші кроки щодо зміцнення обороноздатності Києва за умов нового політичного курсу США. На зустрічі були присутні представники Великої Британії, України, Італії, Франції, Німеччини, Іспанії, Польщі, Чехії, Швеції, Канади, Туреччини, Фінляндії, Норвегії, Данії, Нідерландів і Румунії. До них також приєдналися генеральний секретар НАТО Марк Рютте та президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн (tsn.ua).

Було досягнуто чотири основні домовленості: продовження військової допомоги Україні до завершення війни, а також посилення санкційного та економічного тиску на Росію; гарантії суверенітету – будь-яка мирна угода має забезпечити безпеку України, а сама Україна повинна брати участь у всіх мирних переговорах; стримування Росії – у разі підписання мирної угоди європейські лідери зобов'язуються вжити заходів, які унеможливлять нову агресію з боку РФ; створення міжнародної «коаліції охочих» – союзники сформують об'єднання країн, які гарантуватимуть довгострокову безпеку та мир в Україні ([ukrinform](https://ukrinform.com)).

Кір Стармер наголосив на тому, що Лондон відіграватиме провідну роль в «коаліції охочих» для забезпечення ефективності будь-якої мирної угоди. Він анонсував участь Європи в мирному процесі, включно з миротворцями на території України. «Ми будемо продовжувати розвивати коаліцію охочих захистити [мирну] угоду в Україні та гарантувати мир. Не кожна країна зможе зробити свій внесок, але це не означає, що ми сидітимемо склавши руки. Велика Британія готова разом з іншими підтримати це [домовленості] чоботами на землі й літаками в небі», – заявив Стармер (babel.ua).

Олександр Леонов, виконавчий директор Центру прикладних політичних досліджень «Пента» зазначив, що саміт в Лондоні став точкою відліку нових форм більш інтенсивної та відповідальної взаємодії між європейськими країнами на українському напрямку. «Оголошення Стармером «коаліції доброї волі», серцевиною якої є британсько-французька співпраця щодо потенційного розміщення сил безпеки на території України, може бути свідченням формування нового воєнно-політичного блоку в Європі. Однак, актуальним

залишається питання наповнення цієї безпекової коаліції реальними військовими кроками у бік підтримки України, не лише фінансами та дипломатією. Власне, перші новини обнадіюють: Британія готова закрити небо над Україною» ([ukrinform](https://ukrinform.com)).

10 травня 2025 р. у Києві відбулася перша п'ятистороння зустріч у форматі United Europe in Ukraine Президента України Володимира Зеленського, Президента Франції Емманюеля Макрона, Прем'єр-міністра Великої Британії Кіра Стармера, Федерального канцлера Німеччини Фрідріха Мерца та Прем'єр-міністра Польщі Дональда Туска. Лідери обговорили кроки для припинення вогню, необхідність тиску на Росію, гарантії безпеки та важливість координації всіх зусиль і спільних кроків зі Сполученими Штатами Америки (president.gov.ua).

За підсумками зустрічі було досягнуто домовленостей щодо наступних ключових моментів:

Припинення вогню: Повне та безумовне припинення з 12 травня щонайменше на 30 днів (на землі, в повітрі, на морі) під міжнародним контролем за координації зі США. Будь-які умови РФ вважатимуться зливом.

Дипломатія: Протягом 30-денного припинення вогню основні зусилля будуть спрямовані на розробку мирних умов (безпека, політика, гуманітарні питання).

Міжнародна підтримка: Лідери відзначили широку підтримку заклику до припинення вогню та переговорів з боку Європи та Сполучених Штатів.

Гарантії безпеки України: Підкреслено важливість зміцнення української армії як головної гарантії безпеки та суверенітету. Розглядається також створення міжнародного контингенту гарантійних сил.

Санкційний тиск на Росію: У разі відмови Росії від повного припинення вогню, буде посилено санкції проти її банківського та енергетичного секторів (зокрема, на викопне паливо, нафту та тіньовий флот). Домовлено про ухвалення потужного 17-го пакету санкцій ЄС у координації з Великою Британією, Норвегією та США.

Російські активи: Продовження роботи над використанням заморожених активів РФ. Це питання обговорять на наступному саміті G7.

Посилення обороноздатності України: Сторони домовилися про подальше зміцнення обороноздатності України, включаючи фінансування, інвестиції у виробництво озброєнь в Україні та в рамках спільних європейських проєктів (espreso.tv).

Згодом голова МЗС України Андрій Сибіга повідомив, що після зустрічі «коаліції охочих» у Києві всі п'ять лідерів – Володимир Зеленський, Еммануель Макрон, Фрідріх Мерц, Дональд Туск та Кір Стармер – провели конструктивну телефонну розмову з президентом США Дональдом Трампом щодо мирних зусиль. Андрій Сибіга наголосив, що Україна та всі союзники готові до повного безумовного припинення вогню на суші, в повітрі та на морі щонайменше на 30 днів, починаючи вже з понеділка, 12 травня 2025 року. «Якщо Росія погодиться і буде забезпечено ефективний моніторинг, тривале

припинення вогню і заходи з розбудови довіри можуть прокласти шлях до мирних переговорів», – додав український міністр (espresso.tv).

Політолог, виконавчий директор Міжнародної асоціації малих громад Олексій Буряченко відзначив важливість цих рішень, що у випадку продовження бойових дій з боку Росії, на Кремль чекають не лише санкції. Мовиться і про військову підтримку України. «Якщо після цієї зустрічі Путін вирішить продовжувати війну, його очікує серйозний пакет санкцій від США – Трамп вже анонсував вторинні санкції проти країн, які допомагають Росії обходити первинні санкції. Водночас і ЄС готує великий пакет щодо блокування тіншового танкерного флоту Росії, – зазначив політолог (24tv.ua).

Аналітик Литвин Бандер зазначив: «Попри формування «коаліції охочих», конкретні результати поки що обмежені. Росія не проявляє гнучкості, а європейські країни, хоч і готові допомагати Україні, уникають радикальних кроків без США» (glavred.net).

Після кількох місяців від моменту створення «коаліції охочих» колишній міністр закордонних справ Литви Габріелюс Ландсбергис у своїй статті висловив глибоке розчарування щодо ефективності «коаліції охочих», яка, на його думку, не змогла реалізувати обіцяні дії на підтримку України (glavred.net).

Він вказав на кілька недоліків у діяльності «коаліції охочих». Перший з них – це відсутність реальних дій щодо військової підтримки. Ландсбергис зазначав, що, попри обіцянки, «коаліція охочих» не змогла забезпечити реальну військову підтримку Україні. Зокрема, він згадав, що президент Франції Емманюель Макрон змушений був нагадати партнерам, що суверенні держави не потребують дозволу Путіна для розміщення військ на своїй території. Однак навіть після цього Польща виступила проти розміщення військ в Україні (landsbergis.com).

Наступним недоліком політик назвав невизначеність щодо припинення вогню. Ландсбергис критикував ухвалення ультиматуму щодо припинення вогню, який згодом було скасовано через відсутність плану його реалізації. Це, на його думку, ставило під сумнів серйозність намірів «коаліції охочих» (landsbergis.com).

Литовський політик також звернув увагу на недостатність санкційного тиску на Росію. Він зазначив, що, незважаючи на заяви про «паралізуючі» санкції, фактично було введено лише обмежену кількість обмежень, що не має значного впливу на економіку РФ (landsbergis.com).

І останнім недоліком стала відсутність єдності серед європейських союзників України. Він наводив приклади, коли країни-члени «коаліції охочих» не змогли погодити спільні дії, що свідчить про відсутність політичної волі до реальних змін (landsbergis.com).

Колишній генеральний секретар НАТО Андерс Фог Расмуссен вважає, що підготовка до розгортання європейських сил в Україні після припинення вогню «просувається надто повільно». Він нагадав, що ключові питання щодо мандату місії, умов участі та того, хто відправлятиме війська, досі не отримали публічної відповіді. «Я не хочу, щоб коаліція охочих перетворилася на

коаліцію очікування. Зазвичай у Європі ми витрачаємо багато часу на обговорення та розмови, і занадто мало зусиль докладаємо на вжиття заходів», – сказав Расмуссен. Експерсек НАТО заявив, що європейська модель безпеки «перебуває на переломному етапі» (news.liga.net).

Загалом, за даними аналітиків, діяльність коаліції у перші місяці після створення демонструвала поєднання декларативних заяв та поступових реальних кроків. Позитивним сигналом стала готовність деяких держав направляти війська та підтримувати посилення обороноздатності України, водночас експерти наголошували на необхідності прискорення ухвалення конкретних рішень щодо розгортання сил і забезпечення безпеки (glavcom.ua).

Подальша діяльність «коаліції охочих» набула більш конкретного характеру. Уряди Великої Британії та Франції, головних ініціаторів «коаліції охочих», визнавали існування високої ймовірності того, що президент США Дональд Трамп вийде з переговорів щодо України. У зв'язку з цим вони вирішили зосередитись на забезпеченні обороноздатності Києва без американської підтримки замість відправки до країни миротворчих контингентів після можливого перемир'я (mind.ua).

Експерти відзначали, що ці кроки є реакцією на невизначену позицію Вашингтону. Політолог Андрій Карась підкреслив: «Європейські країни змушені адаптувати свої плани до можливого скорочення американської підтримки. Саме тому створюється коаліція, здатна діяти незалежно, якщо США змінять свою позицію» (prcenter.info).

У липні 2025 р. пройшли чергові переговори у Стамбулі. Лідери коаліції висловили розчарування, що Росія не демонструє готовності до серйозних поступок. Вони підкреслили необхідність тиску на Москву, зокрема через економічні санкції та дипломатичні канали (dw.com).

Президент Франції Емманюель Макрон під час офіційного візиту до Великої Британії висловив задоволення тим, що «коаліція охочих» завершила військове планування та перейшла на операційний рівень, а також змогла отримати підтримку з американського боку. На прес-конференції він розповів: «У лютому, коли ми зібралися в Парижі, були побоювання, що нас можуть залишити самих, що виникне трансатлантична тріщина. Ми хотіли надіслати потужний сигнал підтримки українцям. І сьогодні (на зустрічі коаліції охочих – ред.) нам вдалося об'єднати американських сенаторів, які готують нові санкції, та спеціального посланця президента Трампа – генерала Келлога... Ми оголосили про завершення військового планування, над яким працювали кілька тижнів. Дякую адміралу Радакіну та генералу Буркхарду за роботу і координацію з колегами. 30 країн залучено до цієї франко-британської ініціативи. План дозволить підтримувати припинення вогню – у повітрі, на морі, через відновлення українських сил і, за потреби, через сили стримування». Макрон додав, що в операційному Штабі в Парижі вже працюють 200 планувальників, а коаліція стала як ніколи реальною (ukrinform.ua).

В цей час, під час Конференції з відновлення України у Римі (URC 2025), відбулась чергова зустріч «коаліції охочих» у гібридному форматі. Президент

Франції Макрон та прем'єр-міністр Великої Британії Кір Стармер долучились до неї через відеозв'язок. Захід об'єднав представників 32 країн. У зустрічі також узяли участь американські сенатори Ліндсі Грем і Річард Блюменталь, спецпредставник Президента США з питань України Кіт Келлог. Глава Української держави подякував усім присутнім особисто та в онлайн-режимі за участь, Джорджі Мелоні – за організацію та окремо відзначив, що вперше на зустрічі в такому форматі присутні представники Сполучених Штатів (president.gov.ua).

Прем'єр-міністр Великої Британії Кір Стармер заявив, що «коаліція охочих» має переорієнтувати роботу з підготовки до миру на його реалізацію, змусивши Путіна сісти за стіл переговорів (suspilne.media).

Прем'єрка Італії Джорджа Мелоні також закликала посилити підтримку України і тиск на РФ: «Росія, яка невпинно і дедалі масово атакує цивільні об'єкти, навпаки, не демонструє жодної готовності досягти прогресу в цьому питанні. Поряд з необхідною підтримкою України, ми також повинні посилити тиск на Москву, щоб якнайшвидше досягти припинення вогню, яке, нарешті, звільнить місце для дипломатії» (suspilne.media).

На цій зустрічі була досягнута домовленість про посилення заходів проти воєнної економіки Росії, зокрема розробку подальших обмежувальних заходів в координації з усіма відповідними учасниками проти енергетичного й фінансового секторів Росії, включно з російським експортом нафти й газу, тіншовим флотом і постачаннями з третіх країн, що використовуються російською воєнною машиною (ukrinform.ua).

Лідери країн «коаліції охочих» наголосили, що потужні Збройні сили України є основною гарантією суверенітету та безпеки України. Вони домовилися, що, доки триває агресія Росії, надаватимуть пріоритет забезпеченню України військовою та фінансовою підтримкою, необхідною для її оборони в поточній боротьбі. Також лідери підтвердили домовленість про надання Україні військової підтримки на суму щонайменше 40 млрд євро у 2025 році, що відповідає зобов'язанням, взятим НАТО у 2024 році (ukrinform.ua).

13 серпня, напередодні зустрічі президента США Дональда Трампа з Путіним, відбулась важлива зустріч «коаліції охочих», на якій були присутні віцепрезидент США Джей Ді Венс і спецпредставник Президента Сполучених Штатів з питань України Кіт Келлог (president.gov.ua). За результатами зустрічі лідери Франції, Німеччини та Британії оприлюднили спільну заяву, у якій виступили проти російського вето на вступ України до НАТО та обмежень для ЗСУ. Президент України Володимир Зеленський повідомив, що на зустрічі закликав партнерів фінансувати українське виробництво дронів і долучатись до механізму закупівлі зброї США через НАТО (nv.ua).

Лідери чітко озвучили спільну позицію: шлях до миру не може бути визначений без України. Поки Росія не погодилася на припинення вогню, партнери продовжуватимуть активну дипломатичну роботу, підтримку України й тиск на Росію (president.gov.ua). Лідери домовилися: якщо Росія не погодиться на цей крок під час зустрічі на Алясці, будуть посилені санкції

проти російської воєнної економіки. Крім того, учасники акцентували, що міжнародні кордони не можуть змінюватися силою і Україна разом з іншими європейськими країнами повинна мати надійні гарантії безпеки. «Коаліція охочих» запевнила в тому, що готова відіграти активну роль у їх забезпеченні, включно з розгортанням гарантійних сил окремих країн. Лідери наголосили, що не може бути жодних обмежень на оборонну співпрацю України та інших країн і російського права вето щодо вступу України в ЄС і НАТО. Учасники засідання узгодили наступні кроки та домовилися й надалі працювати в тісному контакті між Україною, всією Європою та США (president.gov.ua).

Після зустрічі президента США Дональда Трампа з Путіним президент Франції Емманюель Макрон скликав чергове засідання учасників коаліції охочих, яке відбулось 17 серпня 2025 р. Вони скоординували спільні дії напередодні зустрічі президента України Володимира Зеленського з главою США Дональдом Трампом, а також обговорили гарантії безпеки для України (suspilne.media).

За словами речниці Європейської комісії Аріанни Подести дискусії були зосереджені на ключових питаннях. Зокрема, йшлося про зобов'язання зберігати тиск на Росію за допомогою санкцій, а також принцип, що саме Київ має приймати рішення щодо українських територій. «І важлива тема сильних гарантій безпеки, які захищають життєво важливі інтереси безпеки України та Європи... Це також стало нагодою для лідерів ще раз підтвердити свою єдність у підтримці України на шляху до справедливого і тривалого миру», – додала Подеста (rubryka.com).

Президент України Володимир Зеленський цю зустріч прокоментував так: «Чітка підтримка незалежності та суверенітету України. Усі погоджуються, що кордони держав не мають змінюватись силою. Усі підтримують, що ключові питання мають вирішуватись за участю України у тристоронньому форматі: Україна, США, російський керівник». Президент додав, що рішення США взяти участь у гарантіях безпеки для України можна назвати «історичним». Проте гарантії мають бути практичними та давати захист – на землі, в небі та на морі. Окрім цього, в розробці гарантій повинна брати участь Європа (renews.com.ua).

«Коаліція охочих» підтвердила готовність розгорнути в Україні сили безпеки одразу після припинення бойових дій, а також допомогти в забезпеченні безпеки повітряного та морського простору України та відновленні ЗСУ. Про це йдеться у заяві президента Франції Емманюеля Макрона та прем'єр-міністра Великої Британії Кіра Стармера. У заяві сказано, що в коаліції високо оцінили прихильність президента США Дональда Трампа в наданні гарантій безпеки Україні, і зазначили, що, крім інших заходів, «коаліція охочих» буде відігравати важливу роль через багатонаціональні сили в Україні. «Вони знову наголосили на готовності розгорнути сили гарантування безпеки після припинення бойових дій, а також надати допомогу в забезпеченні безпеки повітряного і морського простору України та відновленні Збройних сил України», – йдеться в заяві. Зазначається також, що лідери підтвердили свою незмінну підтримку України та високо оцінили

прагнення президента Володимира Зеленського до справедливого і тривалого миру в той час, як він готується до подальших консультацій з президентом США Дональдом Трампом у Вашингтоні (economistua.com).

Таким чином, з моменту свого заснування, «коаліція охочих» змогла: підтвердити політичну та військову підтримку України навіть у випадку змін у позиції США; узгодити ключові параметри мирних домовленостей і гарантії безпеки; активізувати санкційний тиск на Росію, а також забезпечити продовження фінансування оборонних проєктів в Україні; сформувати механізми контролю за дотриманням припинення вогню та підготовки до потенційних мирних переговорів. Експерти підкреслюють, що така стратегія є необхідною для підтримки України у складних міжнародних умовах та демонструє, що коаліція готова діяти ефективно, навіть коли США не беруть безпосередньої участі у всіх процесах (unian.ua).

Аналіз подій від початку створення «коаліції охочих» свідчить про поступове формування нової європейської безпекової архітектури навколо України. Створення «коаліції охочих» стало відповіддю на потребу активної участі Європи у безпекових процесах, особливо на фоні змін у політиці США та непередбачуваної поведінки Росії (pravda.com.ua).

Зокрема, коаліція змогла досягти таких результатів:

Військова підтримка та обороноздатність України. Від початку діяльності коаліції було посилено фінансування, поставки озброєнь та інвестиції у спільні виробничі проєкти. Країни-лідери, зокрема Велика Британія та Франція, підтвердили готовність брати участь у навчаннях та операціях на території України (mind.ua).

Дипломатичний вплив і санкційний тиск на Росію. Коаліція продовжила активну роботу над впровадженням санкцій та дипломатичних заходів для стримування агресії РФ. Було анонсовано нові пакети санкцій проти енергетичного сектору та заморожених активів Росії (radiosvoboda.org).

Гарантії безпеки та контроль за припиненням вогню. Онлайн-зустріч 13 серпня підтвердила ключові домовленості щодо контролю за припиненням вогню та збереження бойових спроможностей української армії (suspilne.media).

«Коаліція охочих» демонструє готовність до оперативних дій, навіть у разі зміни політики США. Вона здатна забезпечити військову підтримку та контроль за припиненням вогню. Система санкцій і дипломатичного тиску на Росію є важливим інструментом стабілізації. Основним викликом залишається швидкість і послідовність практичного виконання домовленостей, а також координація між країнами-учасниками.

За словами президента України Володимира Зеленського, коаліція забезпечує не лише військову підтримку, а й важливий сигнал стабільності для всієї Європи (president.gov.ua). З часу свого створення «коаліція охочих» змогла закріпити свою роль у безпековій архітектурі Європи. Водночас критики наголошують на необхідності прискорити практичне втілення домовленостей, а не обмежуватися лише дипломатичними заявами (expres.online).

Таким чином, діяльність «коаліції охочих» демонструє, що європейські країни готові брати активну роль у забезпеченні безпеки України та зміцненні стабільності у регіоні. Експерти погоджуються, що саме така коаліційна модель дозволяє поєднати військову підтримку, дипломатичний тиск та гарантії безпеки, формуючи надійну основу для майбутніх мирних переговорів.